

Nový príspevok tvorivej pracovníčky LPTCE

(Adamcová, L. - Bérešová, J. - Koželová, A. – Strelková, K: Cudzie jazyky a medzikultúrna komunikácia – 1. Vzťahy, súvislosti a perspektívy. Bratislava: Z-F Lingua, 2011, 112 s., ISBN 978-80-89328-67-3)

Zuzana Malinovská, Filozofická fakulta PU, malinovska@unipo.sk

Ešte koncom roka 2011 vyšla pod vedením Lívie Adamcovej kolektívna monografia. Jej názov *Cudzie jazyky a medzikultúrna komunikácia – 1* s podtitulom *Vzťahy, súvislosti a perspektívy* implikuje kontinuitu, ktorá je pre tak široko postavenú a aktuálnu problematiku výsočne potrebná. Publikácia, vydaná v bratislavskom Z-F Lingua v skromnom náklade, by možno ani nebola prenikla do nášho regiónu, keby na nej výraznou mierou (40%) neparticipovala prešovská hispanistka Adriana Koželová, ktorá sa špecializuje na problematiku umeleckého prekladu. Ten - ako je známe - je komunikáciou *sui generis*, čo A. Koželová oprávňuje zapojiť sa do autorského kolektívu, pozostávajúceho zo štyroch odborníkov, špecializujúcich sa na štyri rôzne svetové jazyky-kultúry (angličtina, španielčina, nemčina, ruština). A. Koželová prispela do kolektívnej práce dvoma kapitolami, (s. 26-43, s. 47-60). Prezentuje v nich jednak poznatky, ktoré sú pre možnú jazykovú bariéru ťažšie prístupné slovenským percipientom zaujímajúcim sa o tematiku, no neovládajúcim španielsky jazyk (napr. práce R. Gardesovej a i.), ale venuje sa aj všeobecnejším otázkam kultúry, jej prenosu a recepcie. Vychádzajúc z niekoľkých definícií kultúry a s dôrazom na koncept kultúry v recepčných teóriách (napr. Gans), pripomína Koželová význam „kultúrnych elementov v umeleckom texte“ (s.29), ktoré vníma buď ako „intencionálne“ alebo ako „spontánne“ (s. 30). Upozorňuje pritom na nevyhnutnosť adekvátneho prenosu týchto prvkov z východiskovej do cieľovej kultúry, a to aj napriek zložitosti interkultúrneho transferu. Úvahy ilustruje vlastnými rozborami vybraných slovenských prekladov z pera dvoch známych prekladateľov zo španielčiny. Práve podkapitoly, v ktorých autorka analyzuje dva rôzne prekladateľské prístupy pri prenose kultúrnych prvkov z umeleckých výpovedí G.G. Márqueza do slovenčiny, sú podľa môjho názoru najcennejšie. A. Koželová tu na základe vecných a jasných argumentov preklady aj hodnotí: kým Olerínyho preklad považuje ako celok za presvedčivý, prekáža jej v ňom vysoká miera naturalizácie, akési preferovanie „domáceho“ pred „cudzím“. Dôsledkom je potom dojem archaickosti a rýchleho starnutia prekladu. Takémuto nadbiehaniu až podceňovaniu čitateľa sa šikovne vyhne E. Palkovičová z mladšej generácie prekladateľov, ktorej riešenia považuje Koželová za optimálne, ako to presvedčivo vo svojich pôvodných analýzach aj dokazuje. V druhej kapitole (s. 47-60) sa autorka zameriava na postkoloniálny text a jeho transfer. Hoci v skratke dosť výstižne zhŕňa otázky postkolonializmu a vysvetlí svoje východiská, táto pasáž prináša aj veľa problematického a nedopovedaného (čo môže byť do istej miery aj zámerom). Možno porovnávať kolonialistickú politiku a praktiky Britov, Španielov, Francúzov, a pod.? Nepodpíše sa tvrdší asimilačný tlak inak na vzťah „postkoloniálneho“ autora k jazyku-kultúre bývalého kolonizátora? Čo je to „postkoloniálny“ text? Ak taký existuje, je hybridnosť jeho najpodstatnejším dištinkčným znakom? Priestor recenzie mi neumožňuje pokračovať v rozvíjaní myšlienok, a preto len pripomeniem to, čo A. Koželová síce naznačila, no čo mohla viac zdôrazniť: nazeranie na umelecký text výlučne z postkolonialistickej optiky – tá je v súčasnosti veľmi moderná, ako vidno najmä pri niektorých kultúrach a hlavne u mladších kolegov - vysúva do popredia ideologické otázky na úkor otázok estetických. V konečnom dôsledku sa tak neguje axiologická dimenzia estetickej výpovede a na jednu úroveň sa dávajú texty esteticky presvedčivé a neúčinné, ale rovnako aj texty umelecké a publicistické.

Naznačené pripomienky ničím neznižujú prácu A. Koželovej, naopak, jej prínos do kolektívneho diela, ktoré chce „prispieť nielen k opisu ale aj k hlbšiemu pochopeniu“ (s.8) problematiky, je nespochybniteľný, zásadný a dúfam aj, že nie konečný.

„Tento článok bol vytvorený realizáciou projektu *Dobybavenie a rozšírenie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra*, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.“